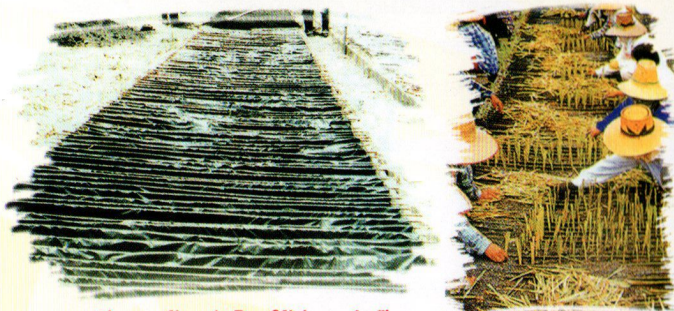

- ② **หน่อที่ต้องการนำไปปลูกแบบรากมีดินติด** ใช้ซีเมนต์บล็อกทำเป็นกระบะเพาะชำ ที่มีด้านกว้าง 3 ก้อน ด้านยาวแล้วแต่ความต้องการ เอาไม้ไผ่วางพาดบนก้อนซีเมนต์ทั้งสองด้าน (ซ้าย-ขวา) เอาผ้าพลาสติกปูตามความยาวกระบะ (ดูรูปประกอบ) วางไม้อีกอันกดบนผ้าจนสุดเพื่อทำร่องลึกเท่ากับความกว้างของก้อนซีเมนต์บล็อก เอาดินผสมใส่ในร่อง ปลูกหน่อหญ้าแฝกลงห่างกันทุก 5 ซม. ดูแลรดน้ำประมาณ 2-3 เดือน ก่อนยกไปปลูกควรรดน้ำ 7 วัน เพื่อให้มีน้ำหนักเบา อาจปลูกทั้งแถวหรือแบ่งปลูกก็ได้

การเตรียมหญ้าแฝกโดยใช้ซีเมนต์บล็อก :

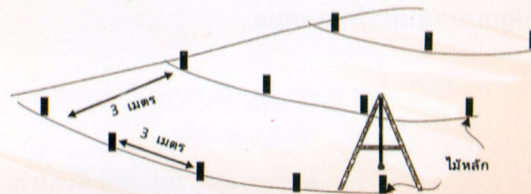
“สารนารู้งหญ้าแฝก” โดยสำนักงาน กปส. (2551)

การปลูกและบำรุงรักษาหญ้าแฝก

- ถ้าดินไม่ดี รองกันหลุมด้วยปุ๋ยคอก 1 กำมือ และหลังปลูก 1-2 เดือน ให้ปุ๋ย 15-15-15 1 ช้อนชาต่อต้น
- ควรปลูกก่อนหน้าฝน 3 เดือน ปลูกเมื่อดินขึ้นและไม่ปลูกลึก
- หลังปลูกหญ้าแฝกแล้ว 3-4 เดือน ควรตัดใบให้แตกหน่อและตัดสม่ำเสมอ 1-2 เดือน/ครั้ง และใบหญ้าแฝกที่ตัดแล้วควรใช้เป็นวัสดุคลุมดิน
- ถ้ามีต้นตายต้องรีบซ่อม เพราะจุดนั้นจะมีน้ำไหลแรงและเกิดการกัดเซาะเป็นร่องน้ำได้
- หญ้าแฝกพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับภาคใต้ ควรใช้พันธุ์สุขลา 3 และพันธุ์สุราษฎร์ธานี

การหาแนวระดับ (คอนทอร์) โดยใช้ไม้เอ หรือเอเฟรม

- ไม้เอมี 2 ขาและมีไม้ขวางเพื่อยึดให้ขาไม้กางได้ 3 เมตร บนไม้ขวางติดไม้วัดระดับไว้หรืออาจใช้ลูกตึงผูกปลายเชือกไว้ให้ห้อยลงมาจากยอดจั่วของไม้ แล้วขีดทำรอยเชือกบนไม้ขวางขณะที่ขาทั้ง 2 ข้างได้แนวระดับ เมื่อนำไปใช้ในพื้นที่ยาวขาหนึ่งของไม้เอที่จุดแรก กางขาที่สองวางลงจนกว่าจะได้ระดับเดียวกัน (เมื่อเส้นเชือกทางตรงเส้นที่ขีดไว้บนไม้ขวาง) ให้เอาไม้ปักไว้ทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนครบทั้งแนวระดับนั้น (ดูรูปประกอบ)
- จากแนวระดับแรกวัดสูงขึ้นไป 3 เมตร แล้วทำซ้ำจนได้ครบแนวต่อ ๆ ไปจนหมดทั้งพื้นที่ ควรดูด้วยว่าไม้ที่ปักบนแนวระดับที่ทำอยู่นั้นสลับหว่างกับไม้บนแนวก่อน

การวางระยะปลูกกาแฟโดยใช้ไม้เอเฟรมหาแนวคอนทอร์
คัดแปลจาก “Arabica Coffee: manual for Lao-PDR” โดย FAO (2005)

ของอบคุน

- หม่อมราชวงศ์แจ่มจรัส ราชินี และสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) อนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหญ้าแฝก
- คุณกานต์ ไตรโสภณ อนุเคราะห์ข้อมูลและรูปภาพเกี่ยวกับการทำร่องระบายน้ำและฝ่ายชะลอความเร็วของน้ำ

จัดทำโดย :

- ดร.สุธีรัตน์ ปัญญาโตนะ
- น.ส.ปานทิพย์ นพธินวงศ์
- นายศุภรัฐ เลี้ยวเจียง

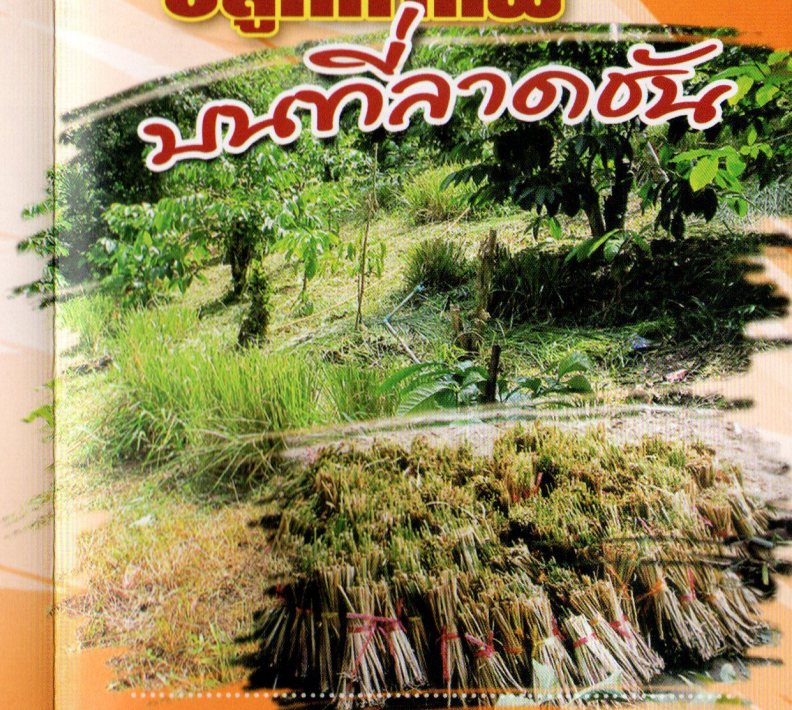
พิมพ์ครั้งที่ : 1 ปี 2554 จำนวน 4,000 แผ่น

ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร ต.วิสัยใต้ อ.สวิ จ.ชุมพร 86130
โทร: 077-556 073 โทรสาร: 077-556 026

การจัดการดินปลูกกาแฟ

บทที่ ๑๑

โครงการปรับโครงสร้างสินค้ากาแฟแบบครบวงจร
กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
และลดต้นทุนการผลิต

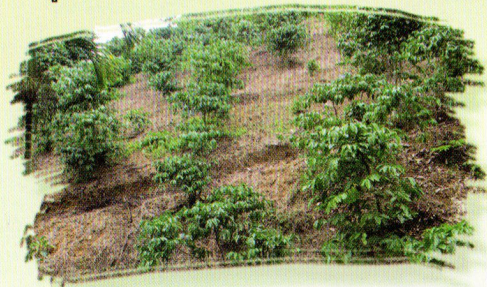

ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร
สถาบันวิจัยพืชสวน
กรมวิชาการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การจัดการดินปลูกกาแฟ

ภาคีสลาตัน

ปัจจุบัน กาแฟโรบัสต้าที่ปลูกในภาคใต้ ส่วนใหญ่จะอยู่บนพื้นที่ลาดชัน จำเป็นต้องมีการจัดการที่แตกต่างจากพื้นที่ราบ ทั้งนี้เพื่อบรรเทาการสูญเสียหน้าดินและช่วยให้ดินคงความอุดมสมบูรณ์ไว้ได้นาน การจัดการนี้สามารถปรับใช้ได้กับพืชอื่นที่ปลูกบนที่ลาดชันได้ดีเช่นกัน วิธีการจัดการมีดังนี้

กาแฟที่ปลูกบนที่ลาดชัน ผิวดินไม่ควรเปิดโล่ง

1 ไม่เปิดผิวดิน และรบกวนผิวดินให้น้อยที่สุด

1.1 ไม่ใช้ยาฆ่าหญ้าหรือใช้ให้น้อยที่สุด เพราะเมื่อหญ้าแห้งตายผิวดินจะเปิดโล่ง เมื่อเม็ดฝนตกกระทบผิวดิน เม็ดดินกระจายและถูกน้ำพัดพาไป ผิวดินที่อุดมสมบูรณ์จะหมดไป

1.2 ปลูกพืชคลุมดิน เช่น ถั่วพินโต หรือใช้วัสดุคลุมดินระหว่างต้นกาแฟ เช่น ฟางข้าว เศษหญ้า เพื่อลดการกัดเซาะหน้าดิน เม็ดฝนตกกระทบถูกใบพืชหรือวัสดุแล้วซึมลงสู่ดิน จึงไม่ทำให้เม็ดดินกระเด็นหลุดไป

พืชคลุมดินในสวนกาแฟที่แนะนำให้ปลูก คือ

- **ถั่วพินโต** เป็นพืชตระกูลถั่ว ต้นเตี้ยทอดไปตามพื้นดิน มีรากเกิดตามข้อ ใบเป็นรูปไข่ ลำต้นทอดยาวได้ถึง 2 เมตรต่อปี เติบโตได้ดีแม้อยู่ใต้ร่มเงาไม้ใหญ่ ออกดอกตลอดปี เมล็ดอ่อนนุ่ม สัตว์กินแล้วย่อยได้ ไม่แพร่ระบาดออกไป การขยายพันธุ์ใช้เมล็ดหรือใช้ลำต้นตัดเป็นท่อนๆ ปลูก

ถั่วพินโตเลือกคลุมดิน

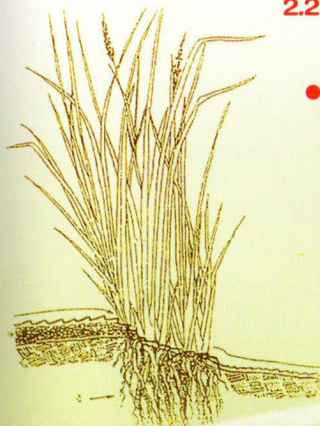
1.3 ถ้าไม่ปลูกพืชคลุมดิน ควรปล่อยให้หญ้า (พวกใบเลี้ยงคู่) ขึ้นคลุมพื้นที่ระหว่างต้นกาแฟบ้าง โดยเฉพาะหน้าฝน ไม่ควรตัดหญ้าให้เตียน ส่วนใต้พุ่มต้นควรถอนหญ้าแล้ววางคลุมดินรอบพุ่มต้น เพื่อเป็นอินทรีย์วัตถุแก่ดินต่อไป

2 ปรับพื้นที่ปลูกเป็นแบบขั้นบันได

2.1 ถ้ายังไม่ได้ปลูกต้นกาแฟ

- ให้หาแนวระดับหรือคอนทัวร์ แล้วขุดขั้นบันไดกว้าง 1 เมตร ขุดจากด้านนอกเข้าด้านใน ให้ขอบนอกสูงกว่าด้านในเล็กน้อย ปลูกหญ้าแฝกที่ขอบนอกและปลูกกาแฟที่ระยะ 50 ซม. เข้าไปจากขอบ ถ้ามีน้ำขังที่โคนต้นกาแฟ ให้เจาะชั้นดินดานให้ทะลุเพื่อระบายน้ำด้วย
- ต้นกาแฟที่ปลูกบนคอนทัวร์ถัดไป ควรปลูกสลับหว่างกับต้นที่ปลูกบนคอนทัวร์ก่อนเสมอ

2.2 ถ้าปลูกต้นกาแฟไปแล้วโดยไม่ได้ทำแนวระดับ

- ปลูกแถวหญ้าแฝกสลับกับแถวกาแฟ เพื่อให้หญ้าแฝกเก็บกักตะกอนดิน เกิดเป็นขั้นบันไดอย่างช้าๆ หรือปลูกหญ้าแฝกเป็นรูปครึ่งวงกลมที่โคนต้นด้านล่างของกาแฟ ห่างจากโคนต้น 0.5-1.5 เมตร ขึ้นกับขนาดของพุ่มต้น

หญ้าแฝกยกตัวตามดินที่มากตะกอน

3 ทำร่องเพื่อระบายน้ำ

- ขุดร่องระบายน้ำกว้าง 75 ซม. ลึก 75 ซม. เป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมูและมีขอบด้านนอกสูง เพื่อรับน้ำและระบายออกจากพื้นที่ ควรปลูกหญ้าแฝกชะลอความเร็วน้ำในร่องน้ำโดยปลูกเป็นรูปหน้าจั่วหรือตัววีคว่ำ (Λ) และปลูกชิดขอบร่องทั้งสองด้าน ความสูงของแฝกต้องเสมอกันและแนวหญ้าแฝกห่างกันประมาณ 1.5-2 เมตร (ในแนวตั้ง)

4 ทำฝายชะลอความเร็วของน้ำ

- ถ้าร่องระบายน้ำยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาน้ำได้ ควรทำฝายกันน้ำเพื่อชะลอความเร็วของน้ำ การทำฝายสามารถทำได้หลากหลายแบบขึ้นกับสถานการณ์และวัสดุที่ใช้

ฝาย ทำโดยขุดฐานลึกลงไปได้ดิน ปลูกหญ้าเป็นก่องเรียงกัน บดอัดกันให้แน่นหนา แล้วใส่หินลงก่องปิดฝาให้แน่น จากนั้นจึงเทหินส่วนที่เหลือกับชั้นบน

การเตรียมหน่อหญ้าแฝกก่อนปลูก

หน่อหญ้าแฝก ขำถุงพลาสติกที่มีรากแล้ว สามารถถอดถุงออกแล้วนำลงปลูกได้เลย แต่หน่อที่ไม่มีรากควรมีการเตรียมก่อนปลูก ดังนี้

- 1 **หน่อที่ต้องการนำไปปลูกแบบรากเปลี่ยน** กอหญ้าแฝกที่ขุดขึ้นจากดิน นำมาตัดใบเหลือ 20-30 ซม. ตัดรากเหลือ 5 ซม. แยกทีละ 1-3 หน่อ ลอกกาบแห้งและใบแก่ออก ล้างน้ำและมัดรวมกันเป็นมัด ๆ พักไว้ประมาณ 3-4 วันในที่ร่มโดยให้โคนแช่น้ำไว้ จนมีปมรากเล็กๆ จึงนำไปปลูกได้